

Βασίλη Λιόγκα
Στελέχους της Μονάδας Τεχνικής Υποστήριξης
Έργων Στερεών και Υγρών Αποβλήτων στο ΥΠΕΧΩΔΕ

Κείμενο ομιλίας στην 3^η Πανελλήνια Σύνοδο ΦοΔΣΑ με θέμα
«Παρουσίαση Αποτελεσμάτων Μελέτης
εξωτερικού ελέγχου υφισταμένων ΧΥΤΑ»

Κύριος στόχος του έργου «ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΧΥΤΑ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΟΔΗΓΙΑ 99/31/ΕΚ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΧΕΤΙΚΗΣ ΚΥΑ 29407/3508/2002 ΠΕΡΙ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΤΑΦΗΣ ΣΤΕΡΕΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ», που ανατέθηκε το 2007 στην Ένωση Εταιρειών EXPERT CONSULTING Ε.Ε και ΖΕΥΣ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ Α.Ε, ήταν να διαπιστωθεί ο βαθμός εναρμόνισης των 47 ΧΥΤΑ της χώρας (υποδομές, οργάνωση, τρόπος λειτουργίας) στις προβλέψεις του θεσμικού πλαισίου (Οδηγία 99/31/ΕΚ, ΚΥΑ 29407/3508/2002, ΚΥΑ 114218/1997).

Κατά την διάρκεια υλοποίησης του έργου :

- Αναπτύχθηκε Μεθοδολογία διενέργειας του Εξωτερικού Ελέγχου στους ΧΥΤΑ
- Δημιουργήθηκε ειδικός κατάλογος ελεγχόμενων στοιχείων των ΧΥΤΑ (Checklist)
- Έγινε επιτόπιος έλεγχος των υφισταμένων ΧΥΤΑ που έχουν κατασκευαστεί σύμφωνα με τις Προδιαγραφές της ΚΥΑ 114218/1997. Ο έλεγχος έγινε μεταξύ 20/8 και 30/10/2007 πλην ενός (Λειψοί, 26-03-2008) και κάλυψε 47 ΧΥΤΑ πανελλαδικά με αντίστοιχα Ερωτηματολόγια (Checklist)
- Δημιουργήθηκε δυναμική Βάση Δεδομένων στην οποία καταχωρήθηκαν όλες οι σχετικές πληροφορίες των Checklist.
- Συντάχθηκε ειδικό τεύχος που περιλαμβάνει όλες τις πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση των Συστημάτων Επεξεργασίας Στραγγισμάτων, Διαχείρισης βιοαερίου και παρακολούθησης των υπόγειων υδάτων και για τους 47 ΧΥΤΑ και παραδόθηκε σχετική Έκθεση

Όλα τα παραπάνω αξιοποιήθηκαν από το Τμήμα Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων της Διεύθυνσης Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού του ΥΠΕΧΩΔΕ, το οποίο, με τη βοήθεια στελεχών της Μονάδας μας (Μονάδα Τεχνικής Υποστήριξης Έργων Στερεών και υγρών Αποβλήτων της ΜΟΔ στο ΥΠΕΧΩΔΕ), παρακολούθησε από κοντά τόσο τις αυτοψίες, όσο και τη δουλειά του Συμβούλου και επεξεργάζεται γενικά και ειδικά συμπεράσματα, που θα αξιοποιηθούν στη συνέχεια, με στόχο την πλήρη προσαρμογή των ΧΥΤΑ της χώρας μας, μέχρι τέλους 2009, στις εθνικές και

κοινοτικές προδιαγραφές κατασκευής και λειτουργίας των ΧΥΤΑ. Σύντομα, θα αποσταλεί σ' όλους τους Φορείς Διαχείρισης των ΧΥΤΑ ειδική Έκθεση ανά ΧΥΤΑ, με διαπιστώσεις και προτάσεις υλοποίησης των απαραίτητων διοικητικών ενεργειών και μελέτης τεχνικών έργων, με στόχο την ένταξη των σχετικών έργων σε ανάλογα μέτρα του ΕΣΠΑ. Η ολοκλήρωση των απαραίτητων προσαρμογών, αφ' ενός θα αποτρέψει τον άμεσο σήμερα κίνδυνο επιβολής προστίμων στη χώρα, αφ' ετέρου θα αναβαθμίσει περιβαλλοντικά το μεγαλύτερο τμήμα της χώρας και φυσικά όλα τα αστικά της κέντρα, δίνοντας επί πλέον ώθηση στην προσπάθεια εκσυγχρονισμού της διαχείρισης των απορριμμάτων στη χώρα.

Πρέπει να επισημανθεί ότι, βάσει του άρθρου 16 της ΚΥΑ 29407/3508/2002 (και του άρθρου 14 της της 99/31/ΕΚ Οδηγίας της ΕΕ), όσοι ΧΥΤΑ δεν έχουν υποβάλει μέχρι 16/12/2009 Σχέδια Διευθέτησης, ώστε να εξασφαλίσουν άδεια συνέχισης της λειτουργίας, είναι υποχρεωμένοι να διακόψουν τη λειτουργία τους και να αποκατασταθούν με ευθύνη των Φορέων Διαχείρισής τους. Διαφορετικά θα λογίζονται σαν ΧΑΔΑ με όλες τις διοικητικές και οικονομικές συνέπειες.

Στόχος του ΥΠΕΧΩΔΕ, που έχει προβλέψει στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ κονδύλι 100 Μ€ για έργα διευθέτησης και προσαρμογής των ΧΥΤΑ, είναι να λειτουργήσουν βιώσιμοι και σωστά στελεχωμένοι Φορείς που θα διαχειριστούν με ορθολογικό τρόπο τα 5 εκατ. τόνους αστικών στερεών αποβλήτων που παράγουμε, τηρώντας τη σχετική νομοθεσία και υλοποιώντας όλους τους στόχους του Εθνικού και των Περιφερειακών σχεδιασμών, αναφορικά με τη μείωση των βιοαποδομήσιμων, την προεπεξεργασία τους και την ανακύκλωση. Στις επόμενες εισηγήσεις στελεχών του ΥΠΕΧΩΔΕ, τόσο η αποτίμηση του σχεδιασμού, όσο και οι στόχοι αυτοί θα αναλυθούν.

Λίγα λόγια για το Θεσμικό Πλαίσιο των ΧΥΤΑ

Η λειτουργία των ΧΥΤΑ υπάγεται στις διατάξεις κυρίως των εξής νομοθετημάτων:

ΚΥΑ 114218/1997

Η ΚΥΑ 114218/1997 (ΦΕΚ 1016Β/17-11-1997) «Κατάρτιση πλαισίου προδιαγραφών και γενικών προγραμμάτων διαχείρισης στερεών αποβλήτων» περιλαμβάνει τις Τεχνικές Προδιαγραφές (λειτουργικές και κατασκευαστικές) για όλα τα τμήματα του συστήματος διαχείρισης στερεών αποβλήτων που αφορούν:

- τη συλλογή, προσωρινή αποθήκευση και μεταφορά στερεών αποβλήτων.
- τη μεταφόρτωση στερεών αποβλήτων
- το σύστημα διαλογής στην πηγή
- τις τεχνικές προδιαγραφές των ΧΥΤΑ

Περιλαμβάνει ακόμη τα κριτήρια καταλληλότητας θέσεων εγκατάστασης μονάδων του

συστήματος διαχείρισης αποβλήτων.

Οι προδιαγραφές και τα κριτήρια αυτά, με βάση τα οποία κατασκευάσθηκαν όλοι οι ΧΥΤΑ της χώρας, τροποποιήθηκαν, εξειδικεύτηκαν και εμπλουτίσθηκαν μετά την 1999/31/ΕΚ Οδηγία της ΕΕ.

Η Οδηγία 1999/31/ΕΚ

Στόχος της Οδηγίας είναι, μέσω αυστηρών λειτουργικών και τεχνικών απαιτήσεων για τα απόβλητα και τους ΧΥΤΑ, ο καθορισμός μέτρων ελαχιστοποίησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων και ρύπανσης υδάτων, εδάφους και ατμόσφαιρας, καθώς και κινδύνων για την ανθρώπινη υγεία. Στο πνεύμα αυτό εξειδικεύει τα τεχνικά χαρακτηριστικά των ΧΥΤΑ που πρόβλεπε η 96/61/ΕΚ Οδηγία.

Βασικές κατευθύνσεις της Οδηγίας, είναι οι ακόλουθες:

- Καθιερώνεται η προεπεξεργασία των αποβλήτων με στόχο τη μείωση του βιοαποδομήσιμου κλάσματος
- Καθιερώνονται συγκεκριμένα και αυστηρά κριτήρια παραλαβής αποβλήτων
- Καθιερώνονται συστήματα πολλαπλών φραγμών με ταυτόχρονη συνεχή παρακολούθηση κατά τη διάρκεια λειτουργίας του ΧΥΤΑ και μέτρα διαχείρισης βιοαερίου και στραγγισμάτων.

Σημαντικά σημεία της Οδηγίας είναι περαιτέρω:

- Η καθιέρωση διαδικασίας αδειοδότησης της λειτουργίας των ΧΥΤΑ
- Η διαδικασία αποδοχής των αποβλήτων
- Ο καθορισμός συγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος μείωσης του βιοαποδομήσιμου κλάσματος των αστικών αποβλήτων μέσω της αξιοποίησης
- Η καθιέρωση της διαδικασίας ελέγχου κατά τη φάση λειτουργίας και μετέπειτα φροντίδας του ΧΥΤΑ

Η ΚΥΑ 29407/3508/2002

Με αυτή την Κοινή Υπουργική Απόφαση (ΦΕΚ 1572Β/16-12-2002) «Μέτρα και όροι για την υγειονομική ταφή των αποβλήτων», ενσωματώνεται η Οδηγία 99/31/ΕΚ στο Εθνικό Δίκαιο. Η ΚΥΑ :

- Καθορίζει την Εθνική Στρατηγική για τη μείωση (σε σχέση με το 1997) των βιοαποδομήσιμων αστικών αποβλήτων στους ΧΥΤΑ με συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα στόχων 25% ως το 2010, 50% ως το 2013 και 65% ως το 2020 και με μέτρα την προώθηση της αξιοποίησης των αποβλήτων και ειδικότερα την ανακύκλωση, λιπασματοποίηση ή παραγωγή βιομεθανίου ή ανάκτηση υλικών και ενέργειας.

- Καθορίζει αναλυτικά τα κριτήρια αποδοχής αποβλήτων, ακόμη και με περιορισμούς σχετικά με την ποσότητα οργανικού φορτίου στα απόβλητα και με τη βιοαποδομησιμότητα των οργανικών συστατικών των αποβλήτων, καθώς και τις διαδικασίες παραλαβής και αποδοχής τους.
- Ορίζει με απόλυτο τρόπο ότι στους ΧΥΤΑ **“πραγματοποιείται διάθεση μόνο αποβλήτων που έχουν υποστεί επεξεργασία”**. Ως επεξεργασία νοείται:
 - Η διαλογή υλικών στην πηγή
 - Η μηχανική διαλογή
 - Η κομποστοποίηση/λιπασματοποίηση
 - Όλες οι τεχνολογίες θερμικής, φυσικής, χημικής και βιολογικής επεξεργασίας και συνδυασμοί τους, που μεταβάλλουν τα χαρακτηριστικά των αποβλήτων προκειμένου να περιοριστούν ο όγκος ή οι επικίνδυνες ιδιότητές τους, να διευκολυνθεί η διακίνησή τους ή να βελτιωθεί η ανάκτηση χρήσιμων υλών.
- Θεσπίζει αυστηρές λειτουργικές και τεχνικές προδιαγραφές της υγειονομικής ταφής, ώστε να ελαχιστοποιούνται οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις και ειδικότερα στα επιφανειακά ύδατα, το έδαφος και την ατμόσφαιρα, καθώς επίσης και τους επιβαλλόμενους ελέγχους.
- Καθορίζει την διαδικασία, τις προϋποθέσεις και το περιεχόμενο της άδειας λειτουργίας των ΧΥΤΑ και το καθεστώς των φορέων διαχείρισής τους και ορίζει προθεσμίες συμμόρφωσής τους στις επιβαλλόμενες τεχνικές διαχείρισης.

Αξιολογώντας τα στοιχεία

Εχοντας υπ' όψη το εν λόγω θεσμικό πλαίσιο, επεξεργασθήκαμε τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν και τα συσχετίσαμε με τους προαναφερθέντες στόχους και απαιτήσεις. Έτσι εστιάσαμε, για κάθε ΧΥΤΑ, στα σημεία :

1. Συσχέτιση με ΠΕΣΔΑ
2. Απαιτούμενες Διοικητικές Πράξεις
3. Περιβαλλοντικοί Όροι
4. Ελλείψεις σε Υποδομές
5. Παραλαβή – Υποδοχή Αποβλήτων
6. Λειτουργίες ταφής-κατάσταση σώματος ΧΥΤΑ
7. Ασφάλεια και υγιεινή
8. Περιβαλλοντική Παρακολούθηση και έλεγχοι
9. Μητρώα και Εκθέσεις
10. Αξιολόγηση Φορέων Διαχείρισης

11. Κοστολόγηση υπηρεσιών

Αποτέλεσμα ήταν η σύνταξη ανά ΧΥΤΑ Έκθεσης που περιλαμβάνει τις απαιτούμενες διοικητικές ενέργειες και έργα προσαρμογής. Οι Εκθέσεις άμεσα θα τεθούν υπ' όψη καθενός από τους Φορείς.

Γενικές διαπιστώσεις

Ορισμένες κοινές διαπιστώσεις αφορούν στο σύνολο σχεδόν των ΧΥΤΑ. Συγκεκριμένα :

1. Σοβαρά κενά στην αδειοδότηση, την ανανέωση των Π.Ο. και τα Σχέδια Διευθέτησης.
2. Απουσία των απαιτούμενων εσωτερικών και εξωτερικών ελέγχων υποδομών και λειτουργίας των ΧΥΤΑ από τα αρμόδια όργανα
3. Μη τήρηση πολλών σημαντικών απαιτήσεων της νομοθεσίας αλλά και άγνοιά της.
4. Μη συμμόρφωση στις διαδικασίες παραλαβής-αποδοχής των στερεών αποβλήτων, στις προδιαγραφές υγειονομικής ταφής και λειτουργίας των ΧΥΤΑ και ελέγχου της διαχείρισης.
5. Λειτουργία μη ενταγμένη στους βασικούς στόχους μείωσης των βιοαποδομήσιμων και προεπεξεργασίας πριν την ταφή.
6. Ευθεία αντιστοίχιση της κατάστασης και διαχείρισης κάθε ΧΥΤΑ με τον τρόπο συγκρότησης και λειτουργίας του Φορέα του, δυσμενή γενικώς.
7. Οικονομική πολιτική αυτοσχέδια, προβληματική και βραχύβια, χωρίς πρόβλεψη δαπανών μεταφροντίδας, αποκατάστασης κορεσμένων κυττάρων, δημιουργίας νέων.

Οι σοβαρές αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις που δημιουργεί αυτή η, ερήμην της νομοθεσίας, λειτουργία και οι ασφυκτικές προθεσμίες συμμόρφωσης, δημιουργούν μεγάλο κίνδυνο άμεσης διακοπής λειτουργίας δεκάδων ΧΥΤΑ της χώρας. Τα στοιχεία είναι ιδιαίτερος αποκαλυπτικά.

Ειδικά για τα ΠΕΣΔΑ

Καλύπτονται (2007) 12 από τις 13 Περιφέρειες και συνολικά 41 από τους 47 ΧΥΤΑ. Σήμερα καλύπτονται όλες. Προβλέπεται η διακοπή λειτουργίας ορισμένων είτε η μετατροπή τους σε ΣΜΑ και η προσαρμογή των υπολοίπων. Εκδηλώθηκε σε ορισμένες περιπτώσεις άγνοια ή και διαφωνία Φορέων Διαχείρισης με το αντίστοιχο ΠΕΣΔΑ. Υπάρχει σε ορισμένες περιπτώσεις ασάφεια για την προοπτική των υφισταμένων ΧΥΤΑ.

1. ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΣΕΙΣ – ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

Το 1/3 των ΧΥΤΑ διαθέτει Άδεια λειτουργίας, οι μισοί περίπου διαθέτουν Π.Ο. σε ισχύ, και μόλις το 15% έχουν συντάξει Σχέδιο Διευθέτησης. Η «τυπική» αυτή έλλειψη σημαίνει πρακτικά:

- έλλειψη μελέτης οργάνωσης και λειτουργίας
- έλλειψη οργανογράμματος και στελέχωσης του Φορέα διαχείρισης του ΧΥΤΑ
- ανυπαρξία προγραμματισμού έργων διευθέτησης
- μη τήρηση των προβλεπόμενων διαδικασιών αποδοχής αποβλήτων
- ανυπαρξία περιβαλλοντικής παρακολούθησης και σχεδίων έκτακτης ανάγκης
- ουδεμία μέριμνα για την παύση λειτουργίας και τη μετέπειτα φροντίδα.

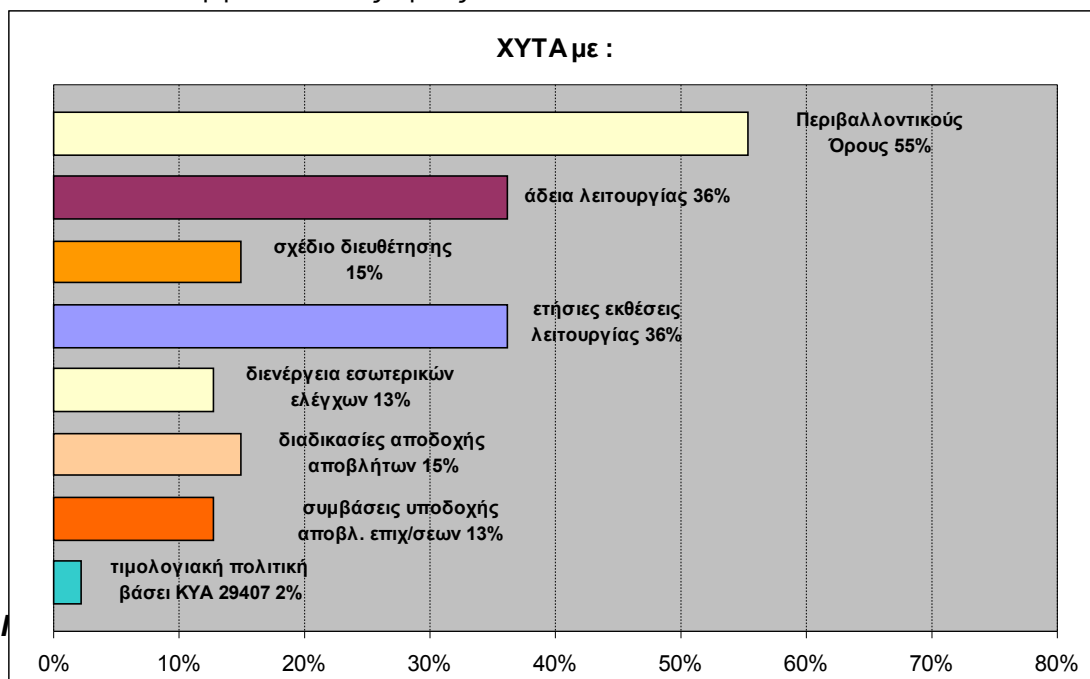
Οφείλεται εν πολλοίς σε άγνοια της νομοθεσίας αλλά και αδιαφορία.

Το πιο εντυπωσιακό στοιχείο είναι η πλήρης ανυπαρξία εξωτερικών Ελέγχων από τις αρμόδιες υπηρεσίες (0!) (Δνσεις Περιβάλλοντος και Υγείας Ν.Α., ΔΙΠΕΧΩ Περιφερειών).

Χαρακτηριστικά είναι τα προβλήματα υποστελέχωσης (26%), αποδοχής αποβλήτων (15%) με τήρηση της νομοθεσίας, όπως και η διενέργεια εσωτερικών ελέγχων (13%)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

ΧΥΤΑ με :	Πλήθος	Ποσοστό
1 τιμολογιακή πολιτική βάσει ΚΥΑ 29407	1	2%
2 συμβάσεις υποδοχής αποβλ. επιχ/σεων	6	13%
3 διαδικασίες αποδοχής αποβλήτων	7	15%
4 διενέργεια εσωτερικών ελέγχων	6	13%
5 ετήσιες εκθέσεις λειτουργίας	17	36%
6 σχέδιο διευθέτησης	7	15%
7 άδεια λειτουργίας	17	36%
8 Περιβαλλοντικούς Όρους	26	55%

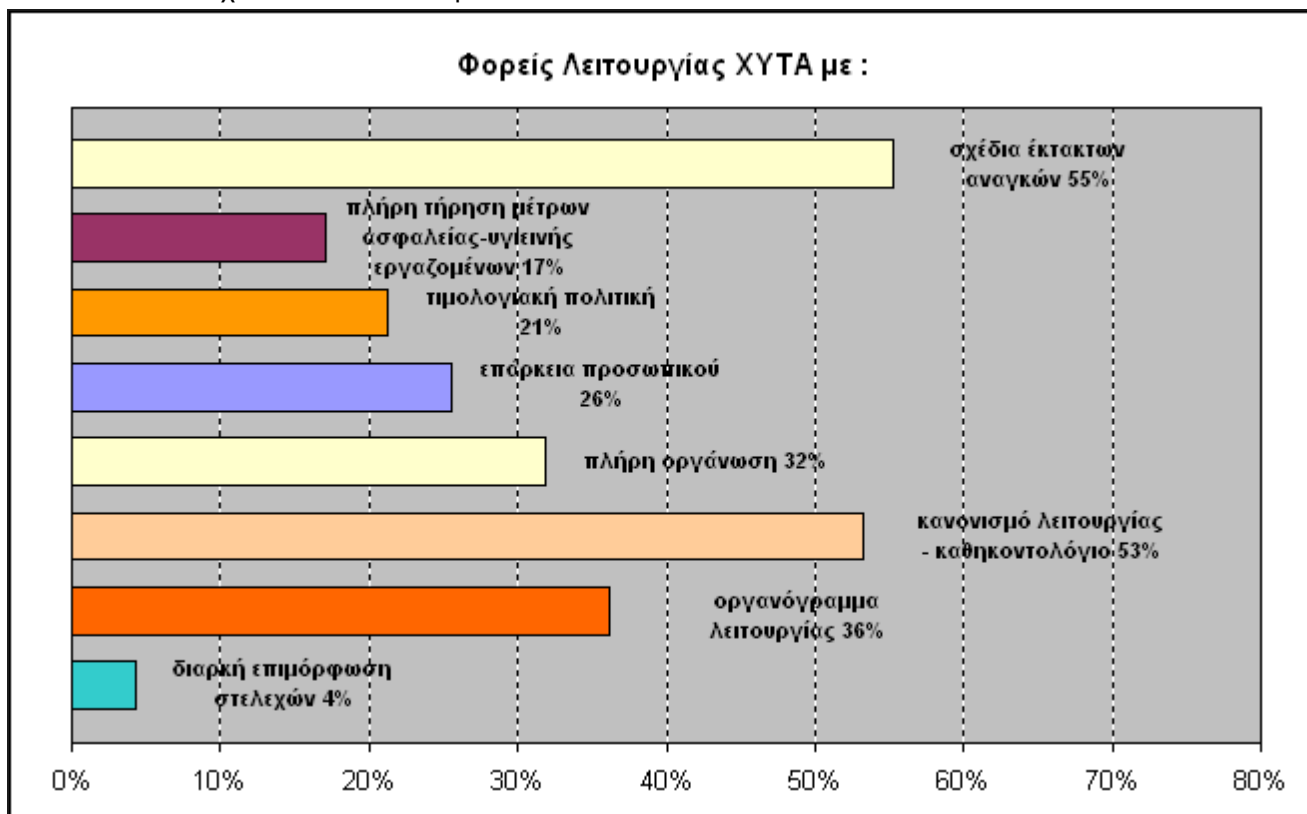


2. ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Οι δείκτες αυτοί δείχνουν ανεπαρκείς και αδύναμους Φορείς, τουλάχιστον την περίοδο ελέγχου και πριν την πρόσφατη ολοκλήρωση της σχετικής νομοθεσίας. Αντί επιστημόνων και σωστής στελέχωσης, στην πλειοψηφία των Φορέων συναντάμε υποστελεχωμένα τμήματα της Διεύθυνσης Καθαριότητας ή της ΔΕΥΑ.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΦΟΡΕΩΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Φορείς λειτουργίας ΧΥΤΑ με :	Πλήθος	Ποσοστό
1 διαρκή επιμόρφωση στελεχών	2	4%
2 οργανόγραμμα λειτουργίας	17	36%
3 κανονισμό λειτουργίας - καθηκοντολόγιο	25	53%
4 πλήρη οργάνωση	15	32%
5 επάρκεια προσωπικού	12	26%
6 τιμολογιακή πολιτική	10	21%
7 πλήρη τήρηση μέτρων ασφαλείας-υγιεινής εργαζομένων	8	17%
8 σχέδια έκτακτων αναγκών	26	55%



Περίπου το 1/3 των ΧΥΤΑ επιβλέπεται από οργανωμένους Φορείς. Συνήθως ο Φορέας Διαχείρισης είναι ο Δήμος και στις καλύτερες περιπτώσεις υπάρχει οργανωτική διάρθρωση λειτουργίας του ΧΥΤΑ στο πλαίσιο του Οργανισμού

Εσωτερικής Υπηρεσίας του Δήμου και προβλέπει συνεργείο καθαριότητας με κάποιους εργάτες καθαριότητας, οδηγούς και χειριστές μηχανημάτων.

Δεν υπάρχει στοιχειώδης τεχνική και διοικητική υποστήριξη των ΧΥΤΑ. Δεν υπάρχει επιστημονικό προσωπικό εξειδικευμένο στα θέματα διαχείρισης αποβλήτων, στον τρόπο λειτουργίας του ΧΥΤΑ.

Μπορεί να υπάρχουν βέβαια περιπτώσεις Φορέων σαν της ΔΕΔΙΣΑ με τους 200 εργαζόμενους, εκ των οποίων 20 επιστήμονες, όπως και της ΔΕΚ Ρόδου με τους άλλους 200, αλλά υπάρχουν και οι ΧΥΤΑ όπου, λόγω παντελούς έλλειψης προσωπικού, οι εργασίες που σχετίζονται με τη λειτουργία του ΧΥΤΑ, ανατίθενται σε εργολάβο και περιστασιακά.

Ασφάλεια και υγιεινή

Άλλη έκφραση της δυσλειτουργίας των Φορέων είναι η τήρηση κανόνων ασφαλείας και υγιεινής του προσωπικού σε ελάχιστο ποσοστό (17%).

Στους μισούς ΧΥΤΑ δεν υπάρχει καν κανονισμός λειτουργίας που θα προέβλεπε κανόνες ασφαλείας και υγιεινής εργαζομένων, χρηστών και επισκεπτών του ΧΥΤΑ. Ακόμη κι εκεί που υπάρχει (55%), δεν τηρούνται αντίστοιχοι κανόνες ούτε οι προϋποθέσεις της Νομοθεσίας όσον αφορά την Υγιεινή και Ασφάλεια των εργαζομένων, ιδιαίτερα όταν αυτός είναι ιδιώτης Εργολάβος. Οι εργαζόμενοι, οι επισκέπτες και οι οδηγοί δεν έχουν υποστεί εμβολιασμούς, ιατρικές εξετάσεις που είναι αναγκαίες, ενώ δεν γίνεται χρήση κανενός μέτρου ατομικής προστασίας, ακόμη κι όταν υπάρχουν. Τέλος, ελάχιστες μελέτες επικινδυνότητας υπάρχουν.

Σε λίγους ΧΥΤΑ υπάρχουν αναρτημένες πινακίδες απαγόρευσης του καπνίσματος, οδηγίες πυρόσβεσης και τηλέφωνα αρμόδιων υπηρεσιών, ή έχει συνταχθεί σχέδιο αντιμετώπισης πυρκαγιάς. Δεν υπάρχει ούτε στοιχειώδης χώρος πρώτων βοηθειών ή φαρμακείο.

Σχέδιο αντιμετώπισης έκτακτων περιστατικών υπάρχει στους μισούς ΧΥΤΑ (55,3%).

Κοστολόγηση υπηρεσιών

Αναπόφευκτη συνέπεια της ανεπάρκειας των Φορέων είναι η έλλειψη τιμολογιακής πολιτικής σύμφωνης με τις νόμιμες διατάξεις (2%). Δεν γίνεται κοστολόγηση υπηρεσιών σύμφωνα με την ΚΥΑ Η.Π. 29407/3508/2002, με μέριμνα για τις δαπάνες κατασκευής και λειτουργίας, την χρηματοοικονομική ή ισοδύναμη εγγύηση και τις δαπάνες μετέπειτα φροντίδας. Η συντριπτική πλειοψηφία εντάσσει τις δαπάνες λειτουργίας στα ανταποδοτικά τέλη καθαριότητας και οι Δήμοι καλύπτουν τα τρέχοντα έξοδα του ΧΥΤΑ.

Το κόστος ταφής ανά τόνο αστικών αποβλήτων κυμαίνεται από 4-45 €/τόνο (χωρίς συλλογή και μεταφορά). Σε ελάχιστες περιπτώσεις υπάρχουν συμβάσεις του Φορέα με βιομηχανίες για την παραλαβή αποβλήτων τους (12,8%), ιδιαίτερα όταν ο Φορέας είναι ο Δήμος.

Παραλαβή-αποδοχή αποβλήτων

Μόνο στο 15% των ΧΥΤΑ τηρούνται -εν μέρει- οι νόμιμες διαδικασίες παραλαβής-αποδοχής αποβλήτων. Σ' αυτούς, τα εισερχόμενα απόβλητα ελέγχονται μακροσκοπικά και καταγράφονται, εκδίδεται δε σχετικό πρωτόκολλο παραλαβής. Οι ποσότητες ζυγίζονται και διατηρούνται δείγματά τους για ένα μήνα σε κατάλληλο χώρο. Δεν έχουν καθοριστεί όμως τα αποδεκτά ή μη απόβλητα και οι κωδικοί τους. Σε πολλούς από τους υπόλοιπους δεν γίνεται κανενός είδους έλεγχος και καταγραφή εισερχομένων αποβλήτων, καθώς δεν υπάρχει προσωπικό στο ΧΥΤΑ ούτε είναι γνωστή η σύστασή τους. Δεν γίνεται χρήση του ΕΚΑ.

Σε 20 ΧΥΤΑ γίνεται Διαλογή στην Πηγή. Για την πρόοδο των συστημάτων εναλλακτικής διαχείρισης, που πάντως δεν αφορούν τον έλεγχο εντός του ΧΥΤΑ, υπάρχει ξεχωριστή εισήγηση στη συνέχεια.

Δεν γίνεται όμως εκτροπή βιοαποδομήσιμου κλάσματος αποβλήτων

Σε δύο (2) μόνο ΧΥΤΑ (4,4%) γίνεται επεξεργασία των αποβλήτων πριν την διάθεση. Και μόνο αυτό το στατιστικό στοιχείο δείχνει το μέγεθος του προβλήματος.

6 ΧΥΤΑ (17%) έχουν υπογράψει συμβάσεις υποδοχής των αποβλήτων επιχειρήσεων.

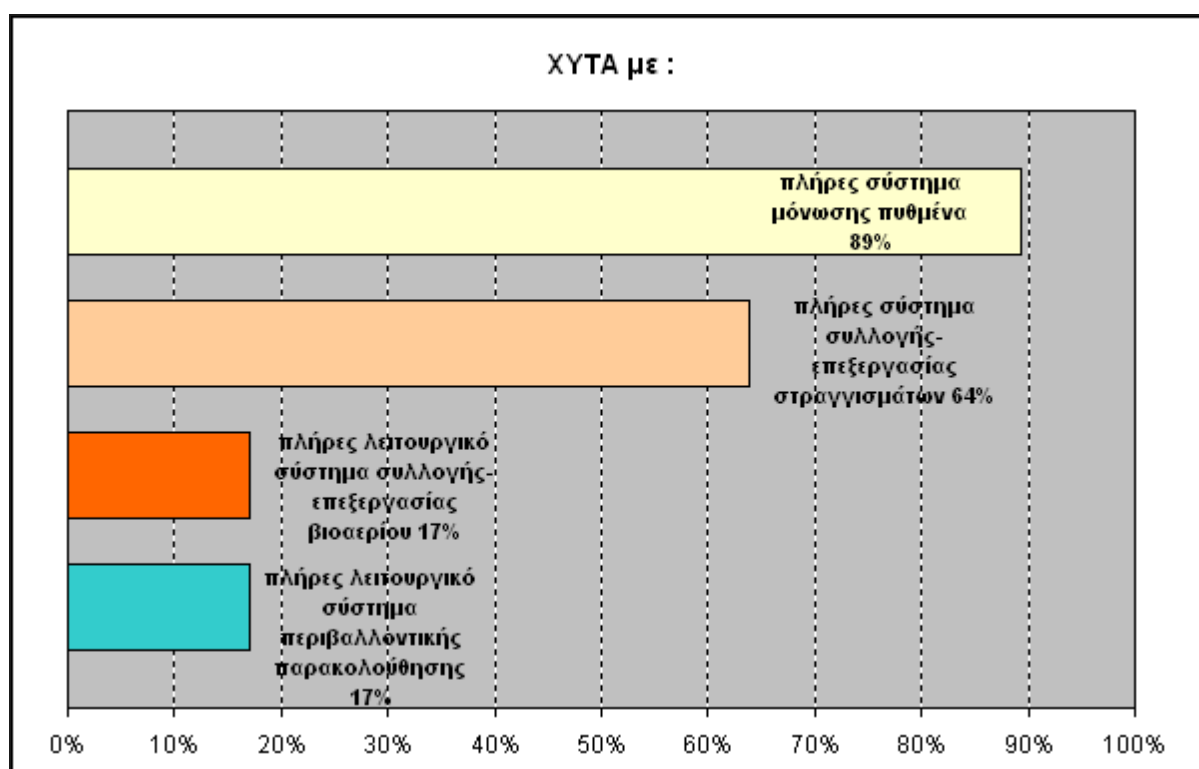
Τα βιομηχανικά μη επικίνδυνα απόβλητα, προσομοιούμενα με οικιακά, μεταφέρονται με μέσα της κάθε βιομηχανίας, ζυγίζονται και καταγράφονται. Σ' όλες τις περιπτώσεις πάντως δεν έχει καθοριστεί ο τύπος των αποδεκτών αποβλήτων και οι κωδικοί τους. Στους υπόλοιπους δεν υπάρχει ούτε έλεγχος ούτε ξεχωριστή τιμολόγηση.

3. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ

Χαμηλό (17%) το ποσοστό Περιβαλλοντικής παρακολούθησης.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ

ΧΥΤΑ με :	Πλήθος	Ποσοστό
1 πλήρες λειτουργικό σύστημα περιβαλλοντικής παρακολούθησης	8	17%
2 πλήρες λειτουργικό σύστημα συλλογής-επεξεργασίας βιοαερίου	8	17%
3 πλήρες σύστημα συλλογής-επεξεργασίας στραγγισμάτων	30	64%
4 πλήρες σύστημα μόνωσης πυθμένα	42	89%



Τα ποσοστά του διαγράμματος προέρχονται από τα στοιχεία της κατασκευής και την αντίστοιχη πρόβλεψη των μελετών. Είναι πολύ μικρότερα στην πραγματικότητα (πχ πλήρες και λειτουργικό σύστημα στραγγισμάτων μόνο σε 8 ΧΥΤΑ ή 17%). Σύμφωνα με το Σύμβουλο, δεν κατέστη δυνατό να ελεγχθεί η λειτουργικότητα του συστήματος πολλαπλών φραγμών μόνωσης πυθμένα, του δικτύου στραγγισμάτων, η ευστάθεια του απορριμματικού αναγλύφου, οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις από την διασπορά του παραγόμενου ρυπαντικού φορτίου.

Πολλά στοιχεία των ΧΥΤΑ είχαν απαξιωθεί ή καταστραφεί (ακόμη και κατολίσθηση δεξαμενής συνέβη). Αυτό φαίνεται από το ποσοστό των ΧΥΤΑ (82,9%) όπου συνέβησαν έκτακτα περιστατικά (39 ΧΥΤΑ), το 1/3 των οποίων αφορούσε κατολισθήσεις (12 ΧΥΤΑ).

Ενδιαφέρον στοιχείο είναι ότι σε 6 ΧΥΤΑ (12,7%) γίνεται συστηματικός έλεγχος των στραγγισμάτων, σε 3 (6,4%) των υπογείων υδάτων και σε 3 (6,4%) του βιοαερίου.

Λειτουργίες ταφής-κατάσταση σώματος ΧΥΤΑ

Γενικώς δεν έχουν συνταχθεί προγράμματα διάθεσης ώστε να εξασφαλίζεται η σταθερότητα του σώματος του ΧΥΤΑ.

Στο 85% των ΧΥΤΑ δεν υπάρχουν μηχανισμοί και μεθοδολογία καταγραφής (λόγω κυρίως της έλλειψης προσωπικού) αναφορικά με τα θέματα της εναπόθεσης των αποβλήτων, του ελέγχου του σώματος του ΧΥΤΑ, της λήψης και αξιοποίησης δειγμάτων και μετεωρολογικών στοιχείων και τις εκπομπές ρύπων, σε αντίθεση με τα Παραρτήματα I και II της ΚΥΑ.

Αντίστοιχα η απόθεση και διάσθρωση είναι εμπειρική και χωρίς συμπίεση ελλείπει εξοπλισμού. Πολλοί αρκούνται στην επικάλυψη εβδομαδιαίως ή λίγο πιο συχνά με εδαφικό υλικό ικανοποιητικού πάχους.

Ελλείψεις Υποδομών

Στην προσπάθεια προσαρμογής των ΧΥΤΑ στις απαιτήσεις της ΚΥΑ είναι απαραίτητη η κατασκευή και συμπλήρωση βασικών έργων υποδομής, που παράλληλα θα αποτυπωθούν στα Σχέδια Διευθέτησης. Τέτοια, στην πλειοψηφία των περιπτώσεων είναι τα έργα συλλογής και επεξεργασίας στραγγισμάτων, τα δίκτυα απαγωγής, συγκέντρωσης και καύσης βιοαερίου, έργα απομάκρυνσης ομβρίων και εγκαταστάσεις μετρήσεων και ελέγχου είτε κατά το στάδιο της παραλαβής, είτε κατά το στάδιο του ελέγχου. Επίσης εγκαταστάσεις αποτροπής εκτάκτων κινδύνων (πχ πυρκαγιάς) και ελέγχου αστοχιών και προβλημάτων λειτουργίας. Αυτές οι ελλείψεις έχουν αποτυπωθεί στις Εκθέσεις καθενός από τους 47 ΧΥΤΑ της χώρας και έχει εκτιμηθεί το απαραίτητο κόστος κατασκευής των αναγκαίων έργων προσαρμογής.

Όσο είναι ακόμη καιρός...

Συμπερασματικά, διαπιστώνουμε ότι βασικοί στόχοι Οδηγίας και ΚΥΑ δεν τηρούνται, ούτε βρίσκονται στο προσκήνιο. Επιτακτική είναι η ολοκλήρωση και προσαρμογή των υποδομών αλλά και διοικητικές ενέργειες σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία.

Με χρονικό ορίζοντα το τέλος του χρόνου πρέπει :

1. Για 40 ΧΥΤΑ της χώρας άμεσα να συνταχθούν και να υποβληθούν προς έγκριση στις αρμόδιες Αρχές (ΔΙΠΕΧΩ Περιφερειών) Σχέδια Διευθέτησης με τα παρακάτω στοιχεία :

- Φορέας Διαχείρισης σύμφωνα με τις διατάξεις της νομοθεσίας..
- Καταγραφή των ελλείψεων σε απαιτούμενες υποδομές και απαραίτητες εργασίες αποκατάστασης με βάση και την αντίστοιχη Έκθεση του ΥΠΕΧΩΔΕ.
- Σύνταξη μελέτης οργάνωσης και λειτουργίας ΧΥΤΑ για την έκδοση άδειας υγειονομικής ταφής απορριμμάτων όπως ορίζεται στην Κ.Υ.Α Η.Π. 29407/3508/2002. Για την σύνταξη της μελέτης αυτής θα πρέπει να προηγηθεί η σύνταξη και η έγκριση κανονισμού λειτουργίας, σχεδίου αντιμετώπισης έκτακτων περιστατικών, προγράμματος εκμετάλλευσης ΧΥΤΑ, προγράμματος λειτουργίας, προγράμματος διάθεσης, καθηκοντολόγιου κλπ όπως καθορίζονται στην ΚΥΑ 4641/232/2006.
- Σύνταξη μελέτης κοστολόγησης υπηρεσιών με μέριμνα για τις δαπάνες κατασκευής και λειτουργίας, την χρηματοοικονομική ή ισοδύναμη εγγύηση και τις δαπάνες μετέπειτα φροντίδας.
- Διαδικασία αποδοχής αποβλήτων σύμφωνα με την Κ.Υ.Α Η.Π. 29407/3508/2002.
- Εφαρμογή προγράμματος περιβαλλοντικής παρακολούθησης σύμφωνα με τα οριζόμενα στην ΚΥΑ 4641/232/2006 και τους Π.Ο. Τήρηση μητρώων και εκθέσεων.
- Χρονοδιάγραμμα εφαρμογής των παραπάνω.

2. Να ανανεωθούν οι Περιβαλλοντικοί Όροι για 21 ΧΥΤΑ. Η έγκριση του Σχεδίου Διευθέτησης αποτελεί τροποποίηση της Απόφασης έγκρισης Π.Ο. διότι επιβάλλονται νέοι Π.Ο. βάσει του εγκεκριμένου Σχ. Διευθέτησης που καθορίζουν και τα έργα.

3. Να εξασφαλισθεί η συνέχιση λειτουργίας, με έκδοση της σχετικής Άδειας από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, για 30 ΧΥΤΑ. Θα διακοπεί η λειτουργία όσων δεν

την εξασφαλίσουν ή αν έτσι εισηγηθεί ο αντίστοιχος φορέας διαχείρισής τους στο πλαίσιο του Περιφερειακού Σχεδιασμού είτε λόγω αδυναμίας προσαρμογής στις απαιτήσεις της νομοθεσίας. Οι Ν.Α. εκδίδουν και την άδεια εκτέλεσης των έργων διευθέτησης.

4. Απαραίτητη προϋπόθεση για τα πιο πάνω είναι η στελέχωση των ΧΥΤΑ βάσει οργανογράμματος και η φροντίδα διαρκούς επιμόρφωσης και εξασφάλισης άριστων συνθηκών υγιεινής και ασφάλειας των εργαζομένων στους ΧΥΤΑ.

Συνοψίζοντας

A) Από πλευράς ΥΠΕΧΩΔΕ έχει ολοκληρωθεί το θεσμικό πλαίσιο διαχείρισης ΑΣΑ και η προσαρμογή του εθνικού δικαίου στο κοινοτικό. Έχει προβλεφθεί η χρηματοδότηση των έργων διευθέτησης και προσαρμογής των ΧΥΤΑ στις σύγχρονες απαιτήσεις, όπως άλλωστε πρόσφατα συνέβη και με την διάθεση σημαντικού ποσού για την διακοπή λειτουργίας και αποκατάσταση των ΧΑΔΑ της χώρας. Υπάρχουν νομοθετικά και τεχνικά εργαλεία στις υπηρεσίες του και είναι στη διάθεση των Φορέων Διαχείρισης των ΧΥΤΑ ώστε όλοι οι στόχοι να υλοποιηθούν. Μπορεί να δοθεί σχετικό λογισμικό εσωτερικού ελέγχου και οδηγού λειτουργίας, το οποίο δημιουργήθηκε από στελέχη της ΜΤΥ και του ΕΠΠΕΡ, αρκεί να εκδηλωθεί ανάλογο ενδιαφέρον από τους φορείς.

B) Τόσο οι αποκεντρωμένες διοικήσεις των Περιφερειών, όσο και οι φορείς της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης επωμίζονται το βάρος των αδειοδοτήσεων και των ελέγχων. Με την δική τους ευθύνη και στήριξη θα υλοποιηθούν τα έργα και οι διοικητικές ενέργειες.

Γ) Οι Φορείς Διαχείρισης πρέπει να ανταποκριθούν στα νέα δεδομένα, προκειμένου να διασφαλίσουν την άρτια ανάπτυξη και βιωσιμότητα τους, να διεκδικήσουν πρωταγωνιστικό ρόλο εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα την οικονομική βιωσιμότητα των υπηρεσιών τους και την άρτια περιβαλλοντική λειτουργία των εγκαταστάσεων. Όλο το στοίχημα εκεί θα παιχθεί.

Δ) Θα πρέπει να τεθεί επί τάπητος η Ολοκληρωμένη Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων, βασική συνιστώσα της διαβόητης «**Πράσινης Ανάπτυξης**», με

- Διαλογή στην Πηγή και Ανακύκλωση.
- Εκτροπή του βιοαποδομήσιμου κλάσματος

- Επεξεργασία των αποβλήτων πριν ταφούν, με τους βέλτιστους τεχνικά και περιβαλλοντικά διαθέσιμους τρόπους

Τα θετικά παραδείγματα των Χανίων και σ' ένα βαθμό της Καλαμάτας και της Ζακύνθου, η πρόοδος που έχει σημειωθεί στην Δυτική Μακεδονία, τη Λάρισα και τη Ρόδο δείχνουν τις βέλτιστες τεχνικές και πρακτικές, χωρίς κι αυτές να 'ναι απόλυτες. Μπορεί στις τελευταίες να έχει επιτευχθεί υποδειγματική λειτουργία των αντίστοιχων ΧΥΤΑ, πρέπει όμως αυτή να ολοκληρωθεί με την επεξεργασία των αποβλήτων πριν ταφούν, κάτι που ως σήμερα δεν έχει εφαρμοστεί.

Από την άλλη, είναι περιττή πολυτέλεια να υπάρχουν κατασκευασμένοι ΧΥΤΑ που δεν λειτουργούν (δύο) και αυτοχειρία πολλοί που χρηματοδοτήθηκαν αδρά και κατασκευάστηκαν με όλες τις προδιαγραφές να έχουν μετατραπεί σε ΧΑΔΑ πολυτελείας.

Ας δούμε το 2009 όχι σαν τιμωρία, αλλά σαν ευκαιρία !